

Ad 5. Affirmative.

atque ita rescripsit et declaravit die 18. ianuarii 1918. (Sr. Acta Ap. Sedis X. Vg. x. 69).

2. Pontificia Commissio ad codicis canones interpretandos zaključila je u svojoj sjednici dne 9. prosinca 1917., da će odgovarati samo na dvojbe i pitanja biskupâ, viših poglavara redovničkih itd. ne pako na pitanja privatnika, osim posredstvom biskupovim. (Sr. A. Ap. Sedis x. 1977).

Recenzije.

J. Geysler: Neue und alte Wege der Philosophie. (Münster, Schönningh 1916.).

Uza sve zasluge, koje si je Österreich nedvojbeno stekao priredivši 4. svesku Überwegove povjesnice filozofije, ne može se ipak reći, da je ovo najnovije izdanje bez ikolih nedostataka. Možda mu je najveća manjkavost u tome, što se uzelo premalo obzira na neke naučenjake, koje bi trebalo osobito istaknuti u savremenoj filozofiji. Ova okolnost u jednu, a u drugu ruku činjenica, da je Österreich upravo neke savremene filozofe veoma pomno i kadikad suvišnom simpatijom prikazao, vodi nas do opravdane predmnijeve, da mu sve struje i pojave u savremenoj filozofiji nijesu bile jednako pristupačne. Ili ako je ovom našom presudom izdavaču nanešena nepravda, ne bi po njega bila manje porazna i druga mogućnost: da je s određenom namjerom, iz subjektivne pobude mimoišao neke mislioce, polazišći na njih neznatnu pažnju. Možda za ovako tendenciozno gledište nebi bilo drugog kriterija, osim što je upadno, da se baš skolastičkoj savremenoj filozofiji priklonilo najmanje razumijevanja. Otuda je shvatljivo, da je i jedan od prvaka u modernoj skolastici, J. Geysler i da rekne, ona škola uz koju se oslanja njegovo umovanje, obradjena i prikazana zapravo kao efemerno neko nastojanje. Nakon dojakošnjih svojih radova osigurao si je Geysler u filozofijskoj

literaturi veoma ugledno mjesto, s kojega će još za dugo vremena snažno uplivati na sve one, koji ne kane prekinuti svezu s Aristotelom i drugim predstavnicima filozofijskog duha.

U novom svojem djelu, što ga ovdje najavljujemo, razvija Geysler one nazore, što ih zastupa njegov učitelj E. Husserl, te u svezi sa starijim putevima u filozofiji osvjetljuje svoj vlastiti put, kojim kreće njegova spekulacija. Ovaj se put Geyslerove filozofije na više mjesta odijeljuje od Husserla. Čisto formalno shvatanje logike, zatim Husserlov nazor o zrenju (ideaciji) općenitih biti, pa onda nauka o svijesti i častvu, te napokon idealistička teorija Husserlove fenomenologije -- na svim ovim točkama odvajaju se Geyslerove idejni svijet od Husserlovog.

U historičkoj pozadini Husserlovog filozofiranja zapaža se u prvom redu jaki upliv Descartesovog duha, koji se nezadovoljan dotadašnjim stanjem filozofije naprezao stvoriti novi filozofijski sustav, baziran na strogo znanstvenom mišljenju. Na zajedničku polaznu tačku Husserlove i Cartezijeve ideologije upućuje nas već prvo oveće djelo Husserlovo („Philosophie der Arithmetik“, 1. sv. 1891. Halle), gdje se očituje nastojanje analizom matematičke znanosti otkriti puteve znanstvenog mišljenja uopće. I upravo u ovoj analizi matematičke znanosti našao je Husserl prvi poticaj, da napusti psihologizam i da spoznajnu svoju teoriju navrne u struju racio-

nalističkog idealizma. Zato Husserl i sam napominje („Logische Untersuchungen“, 1. sv., 2. izd. §. 58—61.), da mu je osim Kanta i Hebart bio u velike izgledom Leibniz svojom idejom o „universalnoj matematici“, a naoseb ističe, da mu je „najveći logičar svih vremena“ Bolzano podao „odlučne poticaje“. Ako uz Lotzea još spomenemo, da se i F. Brentano imade smatrati kao smjernica Husserlovog umovanja, označili smo time glavne poteze, koji okviruju Husserlovu filozofiju.

Riješavajući problem o znanstvenoj vrijednosti ljudske spoznaje posve je ispravno, kad Husserl ovo rješavanje uzima korelativno s pitanjem o uvjetima logičke istine i očevidnosti. Proti J. St. Millu, Sigwartu, Wundtu i Al. Höfleru pokazuje Husserl (u „Log. Unt.“ I² §. 49.), da uvjeti logičke istine nijesu kauzalni i psihološki, već da su apriorni i idealni; a očevidnost da nije subjektivno čuvstvo, već objektivna nazočnost misaonog sadržaja pod vidom oka duševnog. Husserl u više navrata (u navedenom djelu) definira pojam logičke istine podudarajući se sa skolastičkim shvatanjem o snošaju između logičke i ontološke istine. Ovom opozicijom proti psihologizmu (antropologizmu) postavio je Husserl temeljni kamen za izgradnju svoje spoznajne teorije, i upravo time privukao Geysera u filozofijsko srodstvo. Pa kolikogod se Geysеров kritički duh mjestimice izdigao nad Husserlovo stanovište, zajedničko im je značenje u savremenoj filozofiji, što su noetičkim objektivizmom o iguralni znanstvenu vrijednost ljudske spoznaje proti kobnim posljedicama subjektivizma.

Husserl nije za početnike u pružavanju filozofije; jer ne samo da bi sa sadržajne strane naišli na nesavladive poteškoće, već im i sama apstruznost Husserlovog stila, a napose originalna njegova terminologija mora onemogućiti jasno razumijevanje. Ova je okolnost upravo ponukala Geysera, da u prvom redu objasni Husserlove nazore, a uza to nadoveže svoju kritiku. Zadnja dva poglavlja u ovom djelu pozitivno izlažu Geysеровu nauku o vrijednosti spoznaje. Temeljni princip Gey-

serove kao i skolastičke noetike glasi: logička istinitost naše spoznaje osniva se na na objektivnoj (noematičkoj) nužnosti (ili kako skolastici kažu: na ontološkoj istini). Zato i nije vrijednost ili unutarnja nužnost spoznaje vremenski ograničena (u tijeku svjesnog zbivanja), već je osnovana u objektivnom bitku. I jedino na ovom principu noetičkog objektivizma, koji konstituira uvjete za spoznaju „vječnih istina“, dade se izgraditi znanstvena vrijednost ljudske spoznaje uopće.

Dr. S. Zimmermann.

Dr. Schumacher: Der Alexandriner Apollon. Eine exegetische Studie. Kempten 1916. Kösel'sche Buchhandlung.

U toj zanimljivoj raspravi sabrao je Schumacher sve, što sv. Pismo govori o velikom učniku i suradniku apostola narodâ.

Odlučno brani povjesničku istinitost Lukina izvještaja o Apolonu u Djelima. (Djela 18, 24—28., protiv Tibinske škole, Weitsächera, Wendta, Spitte, Smiedla i drugova.

Poznato je, da nekoji drže Apolona sastavljačem poslanice Hebrejima radi spiritualizacije starozavjetnih činjenica i institucija te dikcije, koja pokazuje učenog govornika, kâki je bio Apolo.

Schumacher dopušta, da ta kombinacija nije po sebi isključena, no ne može se dokazati. Tradicija ništa ne govori o Apolonu kao piscu. Jednako tradicija ništa ne zna za Apolona kao sastavljača poslanice Hebrejima.

U 19. vijeku počeli nekoji tvrditi, da je Apolo napisao četvrto kânonsko evanđelje (Tobler). Na tu smiješnu i neozbiljnu tvrdnju nije se vrijedno ni obazirati. Zato je opravdano auctor suzbija sa nekoliko riječi.

Tko želi, da bolje upozna lijepu dušu Apolonovu, neka čita ovu jezgrovitu studiju.

Dr. Franjo Zagoda.

Fonck Dr. Leopold S. I.: Morderne Bibelfragen. Vier populär-wissenschaftliche Vorträge in erweiterter Form. Einsiedeln. Benziger 1917.